



T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Tarih : 06 Eylül 2022
Sayı : 46858

71312

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Hazine ve Maliye Bakanı Nurettin Nebati tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını, Anayasanın 98 ve İçtüzüğü'nün 96. maddeleri gereğince arz ederim. 06/09/2022

Engin ALTAY
İstanbul Milletvekili
CHP Grup Başkanvekili

Merkez Bankasının, ekonomik temelleri olmadığı halde faiz indirmeye başlamasıyla birlikte Türk Lirası rekor sayılabilecek düzeylerde değer kaybetti, fiyat artışları durdurulamaz boyutlara ulaştı.

Aralık 2021'de tüm dünyanın kabul ettiği ekonomik önlemler yerine, kur korumalı mevduat adıyla, bankalardaki döviz ve Türk lirası mevduata kur garantisi sağlayan, diğer bir ifadeyle vadeli mevduatın faizini kur artışı düzeyine çıkaran bir sistem uygulanmaya başlandı.

Bu uygulamayla; Türk lirası mevduattan kur korumalı mevduata dönen mevduat, dövizden kur korumalı mevduata geçen mevduat, altından kur korumalı mevduata dönen mevduat, yurt dışından dövizle açılan kur korumalı mevduat ve benzeri çok farklı kur korumalı mevduat türleri ortaya çıktı.

Uyulama kapsamında bankalara açılan kur korumalı mevduat hesaplarından Türk lirasından kur korumalı mevduata dönen mevduatların kur farkını Hazine üstlenirken, döviz ve altından dönenlerle yurt dışından açılanların kur farklarını da Merkez Bankası üstlenmektedir.

Merkezi yönetim bütçe uygulama sonuçlarıyla ilgili istatistiklerde Hazine'nin üstlenerek Devlet bütçesinden ödediği kur farklarıyla ilgili bilgilere aylık olarak ulaşılabilir. Temmuz 2022 sonu itibarıyla Devlet Türk lirasından dönen kur korumalı mevduatlar

için 60,6 milyar lira bütçeden ödeme yapılmıştır. Ayrıca, dövizden kur korumalı mevduata geçen gelir ve kurumlar vergisi mükellefleri için 2022 yılının ilk çeyreğinde 10 milyar liralık bir vergi gelirinden vazgeçildiği bilgisi de Hazine ve Maliye Bakanlığı temsilcileri tarafından TBMM Plan ve Bütçe Komisyonunda açıklanmıştır.

Kur korumalı mevduatların büyük bölümünün dövizden dönen mevduat olduğu bilinmektedir. Kur korumalı mevduatların yüzde 55-60'ının yurt içi ve yurt dışı kaynaklı dövizden dönen mevduat olduğu iddiaları bulunmaktadır. Merkez Bankası'nın şimdiye kadar bu mevduatlar için ne kadar kur farkı ödemesi yaptığına ilişkin herhangi bir bilgi kamuoyuna açıklanmamıştır.

Kur korumalı mevduat sistemi, Türkiye ekonomisinin geleceği için endişe yaratmaya başlamıştır. Bu mevduatın toplamı ve Bütçeden yapılan ödemeler dışında hiçbir ayrıntısını kamuoyu bilmemektedir.

Kısaca Merkez Bankası diye isimlendirmemize rağmen bankanın gerçek ismi Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'dır. Cumhuriyetimizin önemli kurumlarından biri olan Merkez Bankasının hisselerinin tamamına yakını Hazinemize aittir ve banka elde ettiği karı her yıl Hazineye aktarmaktadır. Dolayısıyla da Merkez Bankasının, kur korumalı mevduat için yaptığı ödemeler tartışmasız bir kamu harcamasıdır. Merkez Bankasının yaptığı ödemelerin gizlenmesi kur korumalı mevduatın Devletimize olan toplam maliyetini gizlemektedir. Oysa yapılan ödemelerin kamuya açıklanmasında büyük bir kamu yararı bulunmaktadır.

Bu bağlamda;

- 1- Kur korumalı mevduatların her ayın son Cuma günü itibariyle döviz, Türk lirası ve altın kompozisyonunu nedir?
- 2- Kur korumalı mevduatların her ayın son cuması itibariyle, yurt içi gerçek kişiler, yurt içi tüzel kişiler, yurt dışı adresliler ayrımını ne şekildedir?
- 3- Kur korumalı mevduat kapsamında döviz ve altından dönen mevduatın, dönüşüm kurları üzerinden toplam tutarını ay sonları itibariyle dolar cinsinden ne olmuştur?
- 4- Merkez Bankasının, kur korumalı mevduatlar için şimdiye kadar ödediği kur farklarının miktarı aylık bazda nasıl gerçekleşmiştir?

- 5- Merkez Bankası yurt dışından açılan kur korumalı mevduatlara döviz bazında bankanın verdiği faiz ve kendisinin ödediği kur farkından ayrı olarak faiz de ödemektedir. Bu hesaplar için yapılan faiz ödemesinin tutarını da kaç TL'dir?
- 6- Kur korumalı mevduatın, dolarizasyonu azalttığını ileri sürmenize rağmen, Merkez Bankası finansal şirketler dışındaki şirketlerin döviz pozisyonunu hesaplarken, kur korumalı mevduatı, döviz mevduatı olarak kabul etmektedir. Dolayısıyla tüm kur korumalı mevduatların "dolarize olmuş" mevduat olarak sayılmaz mıdır?
- 7- Ekonomi yönetiminizin kur korumalı mevduat sisteminden çıkış için bir stratejisi bulunmakta mıdır?
- 8- Açıklanan son OVP ile 2022 yılı bütçe açığı tahmini 278 milyar liradan 461 milyar liraya yükselmiştir. Bu açığın ne kadarı kur korumalı mevduat uygulamasından kaynaklanmaktadır?
- 9- 2022 yılı başında bütçede ödeneği bulunmayan kur korumalı mevduat için Haziran 2022'de çıkarılan ek bütçe ile 40 milyar liralık ödenek ayrılmıştır. Buna karşın Temmuz 2022 sonu itibarıyla bütçeden bu amaçla 60,6 milyar liralık harcama nasıl yapılmıştır? Ödenek üstü bu harcamalar için yeni bir ek bütçe çıkarmayı düşünüyor musunuz?